

Ruhun Varlığı, Mahiyeti, Yaratılışı ve Ebediliği Konusunda Bilgi Verir Misiniz?

25 Şubat 2026

Ruh, genel itibarıyla hayatın kendisine bağlı olduğu öz şeklinde ifade edilmiştir. (bk. İbn Manzur, Lisânu'l-Arab, "rvh" 2/462) Bu terim, "nefs" kelimesiyle aynı anlamda kullanıldığı gibi farklı manalarda da kullanılmıştır. (Rağıb, Müfredât, "rvh" 369) Farklı tarifleri bulunmakla birlikte kelâm âlimlerinin ekseriyetine göre insan ruhu; ana rahminde insana melek tarafından verilen/üflenen ve ölümü anında ise insan bedeninden çıkarılan hakikat şeklinde tanımlanmıştır. (bk. et-Tehânevî, Keşşâf, "rvh", 1/875-885; Yavuz, "Ruh", DİA, 35/187) Kur'ân-ı Kerîm'de "Sana ruh hakkında soru sorarlar.

De ki: "Ruh rabbimin işlerinden bir iştir ve size onunla ilgili pek az bilgi verilmiştir." (el-İsrâ, 17/85) buyrularak insanlara ruhun mahiyeti hakkında sınırlı bilgi verildiği ve onun gerçek bilgisinin Allah katında olduğu ifade edilmiştir. Ruh, Allah'ın zatının bir parçası değil, kendi dışında yarattığı bir özdür. Şu âyeti kerimede "Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın." (el-Hicr, 15/29) şeklinde ruhun Allah'a nispet edilmesi, "Beytullah" misalinde olduğu gibi ruhun önemine ve mertebesinin yüceliğine işaret etmek içindir. (Elmalılı, Hak Dini, 3/814) İslam âlimleri ruh ve beden ayrı birer varlık olduğunda ittifak etmişlerdir.

Söz konusu ayrılığa işaret eden pek çok âyet ve hadis de bulunmaktadır. (bk. el-Hicr, 15/29; es-Secde, 32/9; Sâd, 38/71-72; Müslim, Cenâiz, 7 [920]) Ruhun yaratılmış olduğu konusunda ittifak eden âlimler onun bedenden önce mi yoksa beden oluştuktan sonra mı yaratıldığı hususunda görüş ayrılığı içerisindeyler.

Bazı âlimler ruhun bedenden sonra yaratıldığını kabul ederken (İbn Kayyım, er-Rûh, 2/453 vd.) bazıları ise bir kısım âyet ve hadislere dayanarak (bk. el-A'râf 7/172; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 126 [3075]; Muvatta', Kader, 2) ruhların bedenlerden önce yaratıldığını savunmuşlardır. (Kurtubî, el-Câmi', 7/313-318) İslam düşünürleri ruh bedene girdikten sonra, onun bedenle nasıl bir ilişki içerisinde olduğuna dair muhtelif görüşler ortaya koymuşlardır. Bazı âlimler bu konuda söz söylemenin mümkün olmadığını savunurken bazıları ise beden ve ruhun nasıl etkileşim içerisinde olduğuna dair farklı kanaatler zikretmişlerdir. (bk.

İbn Kayyım, er-Rûh, 2/521) İnsan dünya hayatını ruh-beden bütünlüğü içinde yaşar; öldükten sonra bozulan bu bütünlük âhirette yeniden yaratılışla birlikte tekrar kazanılarak ebedî bir hayata dönüşür. Zira pek çok âyette insanların öldükten sonra yeniden ruh-beden bütünlüğü içerisinde ebedî bir yaşam için diriltilecekleri haber verilmektedir. (bk. el-Bakara, 2/25; Âl-i

İmrân, 3/198; Hûd, 11/23; Kâf, 50/34) Diğer taraftan cin ve melek gibi varlıkların da ruh sahibi oldukları kabul edilmiştir. Öte yandan ruh kavramı, ‘canlılığı sağlayan öz’ olarak kabul edildiğinde insandakinden farklı niteliklerde hayvanlar ve bitkilerin de ruh sahibi olabileceği değerlendirilmiştir.

Netice itibarıyla Allah’ın “kûn” emriyle yarattığı bir varlık olarak telakkî edilen ruh, insanın her daim ilgisine konu olmuş ve hakkında yapılan tartışmalar ekseninde ele alınarak farklı yorumlar geliştirilmiştir. Her ne kadar mahiyeti kapalı olsa da varlığında şüphe olmayan ruh, insan hayatının kendisine bağlı olduğu öz olarak kabul edilmekte, gaybî ve müteşâbih bir konu olması nedeniyle naslarda yer alan bilgiler dışında tafsilatına vâkıf olunamayacağı bilinmektedir. Ruhun mahiyeti hakkında kesin bilgiler ancak Yüce rabbimizin katındadır.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 103